

Pravda jako téma

Když se budeme zabývat otázkou „pravdy“, musí být zřejmé, že nám nejde o „něčí“ pojetí, tj. že nám v první řadě nejde o toho či onoho autora nějakých koncepcí pravdy, ale o zjištění, čeho se takové koncepce týkají, k čemu jejich autoři směřují, nebo ještě vyostřeněji: co je tím společným, co je jaksi přivádí k sobě anebo aspoň vedle sebe jako ty, kteří se zabývají tímž problémem, touž otázkou. Samozřejmě se přitom musíme mít na pozoru, abychom takové všem společné zacílení nepředpokládali jen na základě toho, že příslušní autoři užívají týchž slov, týchž termínů, v našem případě tedy termínu „pravda“ resp. příslušných ekvivalentů v jiných jazycích (ale co to je takový „ekvivalent“? vždyť i to musíme prověřovat, aniž bychom si to směli usnadňovat odvoláním na používané slovníky).

Pokud se tedy budeme chtít na prvním místě zaměřovat k tomu, co je různým autorům společné, když uvažují o „pravdě“ a když užívají slova „pravda“ (resp. oněch „ekvivalentů“), znamená to, že středem našeho zájmu nebudou autoři a jejich pojetí ani formulace. Má to snad znamenat, že právě ti autoři, kteří projdou naším kritickým sítem, se tím eo ipso stávají jakoby čímsi zbytečným, jen okrajovým a zajímavým jen potud, pokud dělají – z našeho pohledu – jen chyby, pokud se odchyľují od správného pojetí a pokud jsou nám jen jakousi výzvou k tomu, abychom je opravovali?

Už slyším námitku: pokud jsou jedni autoři vyloučeni, protože se zabývají „něčím jiným“ (byť by užívali stejných pojmenování a termínů), zatímco druzí jsou postaveni stranou, protože jsou hodni pozoru, jen pokud se dopouštějí chyb, vyplývá z toho, že jsme se my sami ustanovili za konečné posuzovatele a soudce a že svou vlastní koncepci považujeme za poslední, ne-li jedinou normu. Ale tak tomu není, pokud se nechceme zřítit do bažin subjektivismu. Zde je třeba s mimořádným důrazem prohlásit: to, co je míněno, nespadá přece v jedno s tím, jak to bylo míněno, nýbrž zůstává od počátku normou (našeho nebo cizího) mínění. Mezi obojím zůstává předěl, a jen tak je možné se vůbec s někým o něčem dorozumět.

(Písek, 050214-1.)